

УДК 341/349(063)

Д259

Відповідальний редактор

І. С. Канзафарова, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за достовірність змісту та якість оформлення статей несуть учасники конференції та особи, які рекомендували матеріали до друку.

Д259 Дев'ять юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васьковського : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 травня 2019 р.) / відп. ред. І. С. Канзафарова ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова ; економ.-прав. ф-т ; Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». — Одеса : Астропринт, 2019. — 412 с.

ISBN 978-966-927-507-3

Книга містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Дев'ять юридичні диспути з актуальних проблем приватного права», присвяченої пам'яті Є. В. Васьковського, яка відбулася на економіко-правовому факультеті Одеського національного університету імені І. І. Мечникова 17 травня 2019 року.

Організаторами конференції виступили кафедра цивільно-правових дисциплін університету та Всеукраїнська громадська організація «Асоціація цивілістів України».

Крім актуальних проблем приватного права, на конференції було розглянуто низку важливих питань, пов'язаних з проблемами викладання навчальних дисциплін цивільно-правового циклу на юридичних спеціальностях закладів вищої освіти.

УДК 841/349(063)

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019

© Всеукраїнська громадська організація «Асоціація цивілістів України», 2019

ISBN 978-966-927-507-3

Розділ 1

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЦИКЛУ НА ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-p> (дата звернення: 14.04.2019).
5. Положення про Міністерство інформаційної політики України: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2015-p> (дата звернення: 14.04.2019).
 6. Положення про Державну фіскальну службу України: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-p> (дата звернення: 14.04.2019).
 7. Положення про Державну аудиторську службу України: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-p> (дата звернення: 14.04.2019).
 8. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року № 3659-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12> (дата звернення: 14.04.2019).
 9. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019–2021 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2018 р. № 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/546-2018-p> (дата звернення: 14.04.2019).

І. В. Мироненко

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Навчально-наукового юридичного інституту
Державного вищого навчального закладу
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

**СУСІДСЬКІ ВІДНОСИНИ ЯК ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА**

Правове регулювання сусідських відносин має тривалу історію, сьогодні вони регулюються цивільними кодексами більшості країн Європи. Сукупність правових норм щодо їх регулювання прийнято розглядати в якості правового інституту. Однак постає питання про його предмет.

В літературі «сусідські відносини» визначаються як: відносини між власниками (користувачами) суміжних (сусідніх)

земельних ділянок [1, с. 101]; як «прикордонні» відносини власників суміжних земельних ділянок [2, с. 78]; як відносини двох і більше осіб, що володіють речовими або зобов'язальними правами на одне і те ж саме або суміжне чи розташоване в безпосередній близькості майно, що створює підстави для можливих тривалих порушень прав будь-якої сторони [3, с. 79–80] тощо.

Характерними ознаками сусідських відносин можна вважати наступні:

– сусідські відносини обумовлені взаємозалежністю (конкуренцією) щодо здійснення суб'єктивних прав на об'єкти нерухомого майна (при спрощеному підході можна говорити, що сусідські відносини обумовлені «сусідством» нерухомого майна);

– виникнення сусідських відносин має об'єктивний характер і пов'язане зі здійсненням (реалізацією) прав на нерухоме майно. Набувши прав на об'єкт нерухомого майна, особа «автоматично» набуває і сусідів, тобто володільців сусідніх об'єктів нерухомості, з котрими їй доводиться взаємодіяти при використанні цього майна;

– конфліктний характер сусідських відносин. Зіткнення (конкуренція) щодо здійснення суб'єктивних прав на нерухоме майно закономірно призводить до виникнення спорів між володільцями такого майна.

У найбільш широкому розумінні до складу сусідських включаються відносини будь-яких суб'єктів, які складаються при використанні будь-яких об'єктів нерухомості, що можуть розглядатися як сусідні. Однак особливістю українського законодавства є обмеження сусідських відносин сферою земельно-правового регулювання.

Вивчення положень відповідного вітчизняного та зарубіжного законодавств дозволяє виділити наступний приблизний перелік сусідських правовідносин, які на даний час складають сферу регулювання т.з. «права сусідства»: здійснення т.з. «опосередкованих впливів» на сусідні володіння. Мова йде про впливи шумом, димом, паром чи в інший спосіб, що не пов'язаний з порушенням меж володіння; перетворення та забудова земельної ділянки, що впливає на сусідні володіння; право власності

та порядок користування рослинами, що ростуть на межі чи поблизу неї, а також розподіл їх плодів; регулювання стоку вод на сусідні володіння; облаштування огорож та їх правовий режим; встановлення меж та вирішення межових спорів.

Однак цей перелік є достатньо умовним, оскільки, як свого часу відзначив К. П. Победоносцев, склад відносин, що можуть охоплюватися «сусідським правом» в тому чи іншому національному законодавстві, залежить від місцевих звичаїв та традицій [4, с. 522–523].

Однак питання про склад сусідських відносин є більш глибоким. Використання об'єктів нерухомого майна для проживання особи виводить нас за рамки суто речово-правових відносин, пов'язаних із здійсненням прав на майно, та породжує виникнення комплексу особистих немайнових відносин, пов'язаних з існуванням та життєдіяльністю людини. Серед них можна виділити такі аспекти як:

– забезпечення приватності. Мова, насамперед, йде про забезпечення права на особисте життя та його таємницю (ст. 301 ЦК України) та його захист від «надмірної цікавості» з боку сусідів. Так, сусідське право з давніх пір прагнуло обмежити свободу власника щодо облаштування вікон та інших отворів, які виходять на сусідню ділянку [5, с. 251–252];

– забезпечення комфортності проживання. В реальному житті ще більшу проблему, ніж забезпечення приватності, становить сусідство з надмірно конфліктними або психічно хворими особами, що здатні істотно порушувати психологічну комфортність проживання;

– забезпечення безпеки. Мова йде як про особисту безпеку, так і про збереження майна.

Також слід вказати, що сусідські відносини не обмежуються лише здійсненням та захистом цивільних (у широкому розумінні) прав, оскільки правовому захисту підлягають також і аконні інтереси, обумовлені речовими правами на нерухоме майно та особистими немайновими правами, пов'язаними з проживанням особи. Природа нерухомих речей така, що їхня цінність і цінність більшою мірою залежать від оточуючого їх простору, ніж від них самих; в сферу інтересів власника входять

місце знаходження нерухомості, її близькість до економічних і культурних об'єктів, зв'язок з транспортною мережею, властивості природного середовища, чистота повітря тощо. В зв'язку із цим зовнішні умови, що визначають якість нерухомості, пропонується розглядати як певну «сферу дихання» власника, зосередження особливих його інтересів [6, с. 384].

Виходячи з вказаного, поширені в наш час конфлікти місцевих жителів з забудовниками, власниками виробничих об'єктів, туристичних чи розважальних закладів, мешканцями тимчасових таборів для іммігрантів чи переселенців — це також різновиди «сусідських війн», обумовлених об'єктивними чи уявними порушеннями охоронюваних законом інтересів щодо збереження комфортності та безпеки проживання.

Ще один аспект правової природи сусідських відносин пов'язаний з тим, що вони не завжди мають приватноправовий характер. Хоча в цілому прийнято вважати, що сусідське право має цивілістичну генезу, проте на сьогодні регулювання сусідських відносин не обмежується лише сферою приватного права. Сучасне сусідське право не вкладається лише в цивілістичне русло, в ньому можна виділити і публічно-правові компоненти, пов'язані з встановленням відповідних обмежень на суб'єктивні права землевласників в суспільних (публічних) інтересах (правила забудови земельних ділянок, визначення висотності будов та ін.). На сьогодні різного роду будівельні, санітарні та інші нормативи є невід'ємною складовою регулювання сусідських відносин. У зв'язку із цим в літературі іноді навіть окремо виділяються публічне (адміністративне) сусідське право і приватне сусідське право [2, с. 77–78]. Однак, на нашу думку, більш коректно вести мову про поєднання приватноправового та публічно-правового регулювання з даного питання. При цьому слід погодитися, що адміністративно-правові норми діють кумулятивно і паралельно з нормами приватного сусідського права, ядром якого на сьогодні є норми земельного права.

Також слід відзначити, що багатогранність сусідських відносин, крім іншого, об'єктивно обумовлює потребу в застосуванні адміністративно-правових механізмів для врегулювання відповідних спорів. Як вказується в літературі, негаторний позов в

якості традиційного методу захисту порушених майнових прав у сфері сусідських відносин іноді виявляється малоприсадибним для врегулювання спорів щодо співіснування сусідів. На практиці це проявляється в тому, що часто для врегулювання сусідських конфліктів більш ефективним виявляється застосування адміністративно-правових механізмів впливу на «порушника спокою». Хоча тут можна вивести певну закономірність, згідно з якою короткотривалі «порушення спокою» та очевидні недотримання правових приписів (включаючи відповідні санітарні, будівельні, пожежні та інші нормативи) ефективно можна усувати в позасудовому порядку шляхом звернення з скаргами до компетентних органів, а от істотні, тривалі порушення доводиться припиняти в судовому порядку [7, с. 80].

Література

1. Бусуйок Д. В. Обмеження прав на землю за законодавством України: монографія. К.: Юридична думка, 2006. 144 с.
2. Королев С. В. Право земельних участків і сусідське право в Германії. *Имущественные отношения в Российской Федерации*. 2011. № 2. С. 76–80.
3. Поротикова О. А. Гражданско-правовое регулирование соседских отношений. *Законодательство*. 2004. № 4. С. 79–85.
4. Победоносцев К. П. Курс гражданского права. Первая часть: вещные права. Москва: Статут, 2002. 800 с.
5. Право собственности: актуальные проблемы / отв. ред. В. Н. Литовкин, Е. А. Суханов, В. В. Чубаров. Москва: Статут, 2008. 731 с.
6. Дождев Д. В. Римское частное право: учебник для вузов. 2-е изд., изм. и доп. М.: НОРМА, 2002. 784 с.
7. Виниченко Ю. В. Исторические начала соседского права в России: монография. Иркутск: Ин-т законод. и прав. информации им. М. М. Сперанского, 2012. 84 с.

Н. В. Мисаревич

кандидат юридических наук, доцент,
заведующая кафедрой специальных юридических дисциплин
Частного учреждения образования «БИП-Институт правоведения»
(г. Гродно, Республика Беларусь)

ВЛИЯНИЕ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ПОРЯДОК ВЪЕЗДА И РЕЖИМ ПРЕБЫВАНИЯ ИНОСТРАНЦЕВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Глобализационные процессы и экономическая интеграция не только оказывают влияние на мировую торговлю, научно-технические, культурные связи, но и затрагивают различные сферы миграционных отношений. В контексте последних выделяют не только трудовую миграцию. Как отмечается в Постановлении Межпарламентской ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств от 27 ноября 2015 г. № 43–5, в современных условиях назрела «необходимость поиска новой парадигмы миграции, сочетающей в себе как вопросы защиты прав человека, так и вопросы национальной безопасности государств» [1].

В последнее время достаточно часто государства заявляют о введении безвизового порядка въезда на свою территорию. Республика Беларусь в этом плане не исключение. По данным Министерства иностранных дел Республики Беларусь, в 2018 г. «Беларусь продолжила последовательную либерализацию визовой политики, результатом которой стали упрощение для граждан ряда стран визовых формальностей, увеличение срока пребывания в Беларуси при безвизовом въезде» [2].

Эти процессы развиваются в рамках расширения двустороннего сотрудничества между Беларусью и иностранными государствами. Немного официальной информации. В 2018 г. вступили в силу следующие международные договоренности: соглашение с Чили о безвизовых поездках для владельцев дипломатических, служебных и официальных паспортов, соглашение с Гонконгом об отмене визовых требований, протокол с ОАЭ о внесении изменений и дополнений в соглашение о вза-

нім наймачем при реалізації переважного права; укладення договору з новим орендарем за умови, що підставою відмови попередньому орендарю у поновленні договору оренди було повідомлення орендодавця про необхідність використовувати об'єкт оренди для власних потреб.

Література

1. Земельне право України: підручник / за ред. О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. — К.: Істина, 2009. — 600 с.
2. Земельний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 25.10.2001 р. — Режим доступу:
3. Про оренду землі [Електронний ресурс] : Закон України від 06.10.1998 р. — Режим доступу:
4. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.2004 р. — Режим доступу:
5. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 18.03.2004 р. — Режим доступу:
6. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2003 р. — Режим доступу:
7. Постанова Верховного Суду України від 19 лютого 2014 р. у справі № 6-162цс13 [Електронний ресурс] / Сайт ЄДРСР. — Режим доступу: <http://www.reyestr.cour.gov.ua>
8. Постанова Верховного Суду України від 12 жовтня 2016 р. у справі № 6-1282цс16 [Електронний ресурс] / Сайт ЄДРСР. — Режим доступу: <http://www.reyestr.cour.gov.ua>
9. Постанова Верховного Суду України від 23.11.2016 р. у справі № 6-2540цс16 [Електронний ресурс] / Сайт ЄДРСР. — Режим доступу: <http://www.reyestr.cour.gov.ua>
10. Постанова Верховного Суду України від 12 грудня 2012 р. у справі № 6-146цс12 [Електронний ресурс] / Сайт ЄДРСР. — Режим доступу: <http://www.reyestr.cour.gov.ua>
11. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10 квітня 2018 р. [Електронний ресурс] / Сайт ЄДРСР. — Режим доступу: <http://www.reyestr.cour.gov.ua>

ЗМІСТ

Розділ 1

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЦИКЛУ НА ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Коструба А. В.

Інноваційні підходи до формування професійних компетентностей юристів 4

Кохановська О. В.

Досвід викладання магістерського спецкурсу «Цивільно-правові проблеми інформаційних відносин» 8

Коч Е. В.

Учебная дисциплина «Международный коммерческий арбитраж»: особенности преподавания в Украине и за рубежом 13

Кузнецова Н. С.

Місце приватно-правових дисциплін у процесі формування практичних навичок сучасного юриста 19

Мічурін Є. О.

Вдосконалення підготовки юристів з урахуванням досвіду європейських країн 23

Хоменко М. М.

К вопросу о необходимости формирования навыков юридической аргументации при решении казусов по гражданскому праву 28

Шимон С. І.

Дидактичні принципи цивілістичних дисциплін 35

Розділ 2

**ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВознавство у сфері приватного права,
ПРИВАТНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН,
МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО**

- Виниченко Е. А.**
Оптимізація системного регулювання незаконного
створення юридических лиц 42
- Киреева Н. С.**
Правова основа використання електронних грошей:
досвід Швейцарії 47
- Лавриненко М. Р.**
Щодо істотних умов договору найму (оренди) земель
сільськогосподарського призначення у цивільному
праві України, Франції та ФРН 51
- Сак М. М.**
Поняття договору міжнародної купли-продажу 56
- Спасибо-Фатеева І. В.**
Право на вільне висловлення поглядів
в корпоратократичному суспільстві 60
- Стрельцова С. Д.**
Особливості уніфікації права в рамках ЄС: окремі
аспекти 66
- Труба В. І.**
Європейське сімейне право: перспективи для України . . . 71
- Халабуденко О. А.**
Несумлінне вторгнення в чужі договірні відносини:
деякі теоретичні та практичні аспекти 74
- Шинкар М. Л.**
Основні тенденції банкрутства (неспроможності)
банківських установ у міжнародній практиці
господарювання 80

Розділ 3

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО, СІМЕЙНОГО,
ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА**

- Банасевич І. І.**
Особливості цивільних правовідносин за участю
споживачів 86
- Борисова В. І.**
Дитячий будинок сімейного типу як форма сімейного
виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених
батьківського піклування 90
- Валах В. В.**
Правове регулювання стерилізації фізичної особи 96
- Васильєва В. А.**
Цивільно-правова відповідальність: зміна парадигми
досліджень 100
- Гейнц Р. М.**
Співвідношення понять «електронний правочин»
та «електронна форма правочину» 105
- Гнатів О. М.**
Відшкодування шкоди, завданої актами,
що визнані неконституційними 110
- Гнздовская А. М.**
Особенности правового регулирования и защиты
«имиджевых прав» футболиста: опыт Нидерландов . . . 112
- Голоденко І. О.**
Істотні умови договору про надання оплатних
освітніх послуг закладами вищої освіти 116
- Гришко У. П.**
До питання розуміння поняття «транспортна
послуга» як об'єкта правовідносин за участю
споживачів 123
- Гусейнова К. М.**
Визначення батьками місця проживання дитини
після розірвання шлюбу 126

Дрішлюк А. І.	
Правила процесуальної поведінки учасників цивільного провадження: актуальність запровадження	130
Зеліско А. В.	
Заклади вищої освіти як учасники наукових парків: удосконалення здійснення корпоративних прав	132
Корнеева Е. М.	
Выкуп объектов культурного наследия по законодательству Украины	137
Коссак В. М.	
Іпотека як речове забезпечувальне право	143
Кот О. О.	
Захист суб'єктивних цивільних прав: теоретичні проблеми та практичні питання правового регулювання	146
Красицька Л. В.	
Укладення одним із подружжя договору в інтересах сім'ї	150
Кройтор В. А.	
Сутність категорії рівності при здійсненні правосуддя з урахуванням сучасних концепцій філософсько-правової думки	155
Кузьмич О. Я.	
Актуальні питання правових наслідків участі третіх осіб у виконанні обов'язку замість боржника на підставі ч. 3 ст. 528 ЦК України	160
Кулаков В. В.	
Товариство з обмеженою відповідальністю як підприємницьке товариство	162
Леонова Т. О.	
Визначення розміру моральної шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів досудового розслідування і прокуратури	167

Лічман Л. Г.	
Окремі питання віндикації у світлі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколів до неї та практики Європейського суду з прав людини	172
Логвінова М. В.	
Патронат над дитиною: чи варто зупинятися на досягнутому?	175
Лукашевич-Крутник І. С.	
Механізм реалізації права пасажирів зробити не більше однієї зупинки в дорозі за законодавством України	181
Миннигулова Д. Б.	
Юрисдикция Федерального закона от 21.12.2013 № 353-ФЗ «О потребительском кредите (займе)» в отношении деятельности по систематическому предоставлению потребительских займов, обеспеченных ипотекой	184
Морозова С. Є.	
Відкритість інформації щодо справи у цивільному судочинстві	190
Музика Т. О.	
Інформування контрагента як складова договірних зобов'язань	194
Новикова Н. А.	
Возможность использования коллективного управления авторскими правами в сфере защиты интеллектуальной собственности работников	199
Олійник О. С.	
Організаційні форми здійснення інноваційної діяльності: загальнотеоретичні підходи	204
Папова Л. В.	
Герменевтичний підхід до правової природи договору банківського рахунку	209

Петруненко Я. В.	
Угоди про розподіл продукції як специфічний засіб забезпечення ефективного використання державних коштів	217
Пономаренко О. М.	
Припинення аліментного договору з підстав, які не пов'язані з його розірванням: деякі проблеми теорії та практики	222
Пилипенко Ю. О.	
Особливості права на утримання у фактичному шлюбі	226
Рубан О. О.	
Співвідношення понять «збитки», «упущена вигода» та «школа»	229
Рябокоць Є. О.	
Особливості правової природи договору про переведення боргу	233
Савченко А. С.	
Підстави виселення з гуртожитку в світлі практики ЄСПЛ та чинного законодавства України	238
Святошнюк С. С.	
Операції з цінними паперами як вид фінансових послуг	243
Сивопляс А. В.	
Особенности реализации права на свободу передвижения несовершеннолетних граждан в аспекте защиты родительских прав	248
Сішук Л. В.	
Форми участі у прийнятті рішень загальними зборами учасників товариства з обмеженою відповідальністю	251
Скобелев В. П.	
Акты Конституционного Суда и цивилистическое судопроизводство	257

Сушкова О. В.	
К вопросу о правовой регламентации цифрового контента в предпринимательской деятельности	262
Токарчук Л. М.	
Перспективи емпіричних досліджень правових проблем влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	267
Федорко М. С.	
Про співвідношення зобов'язань, що виникають внаслідок безпідставного збагачення, та зобов'язань з відшкодування збитків	272
Федорченко Н. В.	
Саморегулівні організації у сфері надання послуг	277
Філонова Ю. М.	
До питання про визначення належного способу захисту речових прав на чуже майно	281
Харченко Г. Г.	
Проблеми юридичних гарантій захисту інтересів добросовісних набувачів в Україні	285
Цюра В. В.	
Деякі проблеми здійснення представництва юридичних осіб	291
Чепига Т. Д.	
Материальные и процессуальные аспекты правопреемства в судебной практике	296
Щербакова Н. В.	
Питання відповідальності за порушення корпоративного договору	301
Явор О. А.	
Основные признаки фактив-станів за сімейним законодавством України	307

Розділ 4
ПРИВАТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН
У РІЗНИХ СФЕРАХ ПРАВОВОГО ЖИТТЯ

Бондарев А. И. Документальное оформление юридических фактов в трудовом праве	314
Василевська Н. С. Медицинские системы світу: правовой аспект	318
Гашникова Т. В. К проблеме формирования критериев установления экологических нормативов	324
Завертнева-Ярошенко В. А. До питання ефективності державно-приватного партнерства у світлі інтеграції України до Європейського Союзу	328
Комаренко А. М. Пункт 8 статті 40 КЗпП України: теорія і практика застосування	333
Лизгаро В. Е. Возмещение вреда, причиненного окружающей среде: особенности правового регулирования в Республике Беларусь	338
Масіна Л. О., Масін В. М. Правовой статус суб'єктів стратегічного контролінгу в державному регулюванні національної економіки	343
Мироненко І. В. Сусідські відносини як предмет правового регулювання: загальна характеристика	350
Мисаревич Н. В. Влияние интеграционных процессов на порядок въезда и режим пребывания иностранцев в Республике Беларусь	355

Мороз О. В. К вопросу о правовом закреплении объектов стратегической экологической оценки, оценки воздействия на окружающую среду и государственной экологической экспертизы в Республике Беларусь	360
Потопахіна О. М., Кисель А. С. Правове регулювання охорони праці неповнолітніх	365
Сытников Д. М. Особенности обращения с генно-модифицированными организмами в замкнутой и открытой системах: правовые аспекты	371
Хотько О. А. Дискуссионные вопросы закрепления и реализации природоохранных требований при функционировании мобильных источников	376
Чиж И. М. О правовом регулировании расчетов за сельскохозяйственную продукцию	380
Шахрай И. С. К вопросу о содержании государственного земельного кадастра Республики Беларусь	385
Шингель Н. А. О некоторых проблемах правового регулирования создания водных объектов в Республике Беларусь	390
Якубова З. І. Особенности вирішення спорів щодо оренди земельної ділянки в судовій практиці	395